

EINDRAPPORTAGE PROJECT GROEN LEUSDEN

Inleiding

Op 9 juni 2023 ontving de gemeente Leusden de provinciale verleningsbeschikking met referentie 787-6000609 op grond van de subsidieregeling Klimaatbestendige, Groene en Gezonde steden en Dorpen 2021-2023. Dit was het startsein om samen met het Waterschap Vallei en Veluwe en De Groene Belevens aan de slag te gaan. Volgens de wijzigingsbeschikking (787-3001206) dienen we deze eindrapportage voor 30 november 2025 in. Overeenkomstig met de bepalingen en verplichtingen in de beschikking stelden we deze rapportage op.

In deze rapportage krijgt u een indruk van de veelzijdigheid aan resultaten die we realiseerden. We verwachten dat we hiermee voldoen aan de door de provincie gestelde verplichtingen.

Samenvatting

Deze rapportage geeft inzicht in de resultaten van het project 'Groen Leusden', dat op 5 oktober 2023 van start ging en in mei 2025 werd afgerond.

Ons doel is : 'Stimuleren dat Leusdenaren actief aan de slag gaan met vergroening en klimaatadaptatie in hun eigen leefomgeving'. Dit doet het project door 'praktisch groen weten' en 'praktisch groen doen' bij Leusdenaren te stimuleren door:

- A. activiteiten,
- B. communicatie en
- C. verstevigen groene netwerken

Al onze activiteiten zijn ingericht op het verlagen van drempels en bieden van handelingsperspectief om de eigen tuin, dak, gevel en/of het balkon te vergroenen.

De provincie Utrecht stelde subsidie (€ 50.000) beschikbaar aan gemeente Leusden om dit project te realiseren. Daarnaast dragen het waterschap Vallei en Veluwe én de gemeente Leusden zelf financieel bij (elk €35.000,-) . Natuur- en Duurzaamheidscentrum De Groene Belevens uit Leusden verzorgt de coördinatie en uitvoering, in opdracht van gemeente Leusden.

We zijn trots om te melden dat de voorgenomen doelen en resultaten behaald zijn en we, door voorbijkomende kansen te benutten, zelfs meer activiteiten hebben kunnen realiseren dan in het projectplan waren opgenomen. Zelf een kijkje nemen? Dwaal eens rond op onze website www.groenleusden.nl

Inhoud

EINDRAPPORTAGE PROJECT GROEN LEUSDEN.....	1
Inleiding.....	1
Samenvatting.....	1
Inhoud	2
Leeswijzer	3
A. Activiteiten	3
A.1. Kenniscafés	4
A.2. Doe-workshops	5
A.3 Maatwerk tuinadviezen	6
A.4 Buurtacties	8
Buurtactie Leusden-Zuid 2024	8
A.5. Leusden-brede groenactie	9
A 6. Extra activiteiten	10
B. Communicatie	12
B.1. Website	12
B.2. Fysiek communicatiemateriaal.....	12
B.3. Persoonlijk contact en aanwezigheid bij evenementen	13
Evenementen	13
Algemene communicatie / beantwoorden vragen.....	14
Inspelen op kansen.....	14
B.4. Online communicatie, video's en Leusder Krant.....	14
Social media	14
Video's.....	14
Leusder krant	14
C. Versterken netwerk van groene organisaties en personen.....	15
Bijeenkomst.....	15
Samenwerking.....	15
D. Financiën	16
Bijlage 1 – Evaluatie tuineigenaren Maatwerk tuinadviezen	17
Bijlage 2 – voorbeeld Maatwerk tuinadvies.....	21

Leeswijzer

Deze rapportage beschrijft per onderdeel de voortgang van realisatie-indicatoren voor de drie categorieën. In de laatste paragraaf D. Financiën geven we inzicht in de financiële situatie.

A. Activiteiten

In de subsidieaanvraag omschreven we de geplande activiteiten als volgt:

Activiteiten richten zich enerzijds op vergroting van bewustzijn en praktische kennis (kenniscafés en doe-workshops) en anderzijds op het vergroten van handelingsperspectief (o.a. maatwerk tuinadviezen en buurtacties). Met alle activiteiten samen worden in totaal naar verwachting minimaal 390 deelnemers bereikt. Via publiciteit vooraf en na afloop wordt een grotere groep Leusdenaren bereikt.

Hieronder is te zien in welk jaar de geplande activiteiten / indicatoren zijn gerealiseerd.

indicator	2023	1 ^e helft 2024	2 ^e helft 2024	2025
2 Kenniscafés		Kenniscafé 'Groene daken en tuinen'		Kenniscafé Bomen
4 Doe-workshops	Workshop Meer leven in je tuin	Workshop Tuinieren voor Groentjes	Workshop Ontwerp je eigen border	Workshop Eco moestuinieren in potten
50 Maatwerk tuinadviezen		50 Maatwerk tuinadviezen		
2 Buurtacties			Buurtactie Leusden Zuid	Buurtactie Noordwijk
Leusden-brede activiteit		Open Tuinendag 2024		

A.1. Kenniscafés

Met in totaal twee kenniscafés wordt kennis over het thema ‘vergroening en klimaatadaptatie’ vergroot en onderling contact en uitwisseling gestimuleerd (uit projectplan, samenvatting activiteitbeschrijving).

Kenniscafé 2024

Op 6 maart 2024 organiseerden we het kenniscafé ‘Groene daken en tuinen’. Ruim 60 deelnemers bezochten de avond, waardoor we de maximale zaalcapaciteit bereikte.

De deelnemers ontvingen van de sprekers kennis over een groene, biodiverse tuin (IVN) en dak (NMU). Naast het plenaire programma met sprekers was er een informatiemarkt, waar drie groendak-specialisten zich presenteerden. Dit sloot mooi aan bij de net vastgestelde [subsidieregeling ‘Groen dak en groene gevel’](#).

Op de markt presenteerden Groen Leusden en De Vlinder- en Bijentuin ook hun activiteiten. De markt in combinatie met de sprekers werd door de bezoekers zeer gewaardeerd.

Een van de aanwezigen raakte zo geïnspireerd, dat deze opzet model stond voor een bijeenkomst in een nabijgelegen dorp.

Kenniscafé 2025

Op 4 maart 2025 organiseerden we een kenniscafé over ‘Bomen’ in samenwerking met De Bibliotheek Leusden. Aanleiding voor de keuze van dit thema was de actualisatie van het gemeentelijke bomenbeleid begin 2025. Een ecooloog van de gemeente Leusden vertelde meer over de belangrijke rol van bomen in het ecosysteem en bomen(beleid) in de gemeente Leusden. Een tuincoach van Groen Leusden, met een achtergrond in de boomverzorging, ging in op de praktische kanten van een boom in je eigen tuin. Hoe kies je een passende boom, hoe plant en verzorg je die, etc?

Ruim 30 deelnemers bezochten de avond. In de pauze konden bezoekers terecht bij de infotafel van Groen Leusden voor tuininspiratie en advies.

A.2. Doe-workshops

Met vier workshops wordt praktische doe-kennis rond de thema's 'klimaatadaptatie' en 'biodiversiteit' vergroot en deelnemers gestimuleerd om hier in hun eigen leven mee aan de slag te gaan (Samenvatting activiteitsbeschrijving uit projectplan)

We organiseerden 4 workshops in de periode oktober 2023 t/m mei 2025. Deze werden door deelnemers positief beoordeeld, zoals blijkt uit de digitale evaluaties die na afloop door een deel van de deelnemers werden ingevuld.

Workshop 1: Meer leven in je tuin

Op 27 oktober 2023 organiseerden we de workshop 'Meer leven in je tuin' over hoe je je tuin aantrekkelijker maakt voor dieren en planten. Tien personen namen hieraan deel. De workshop werd met een gemiddelde van 7,7 goed gewaardeerd in de online evaluatie.

Workshop 2: Tuinieren voor groentjes

Op 13 april 2024 vond de workshop 'Tuinieren voor Groentjes' plaats. Deze is zoals de naam het al zegt gericht op beginnende tuinier. Negen personen namen hieraan deel, waaronder een opvallend aantal jonge moeders. De gemiddelde waardering bedroeg een 7,5.

Workshop 3: Ontwerp je eigen border

Op 20 september 2024 organiseerden we de workshop 'Ontwerp je eigen border'. Hierin werd ingegaan op de ontwerpprincipes voor een gezonde biodiverse border en op aspecten als het belang van een gezonde bodem, insectenvriendelijke beplanting etcetera. Zestien personen namen deel aan de workshop, die met een gemiddelde van 8,3 werd gewaardeerd.

Workshop 4: Ecologisch moestuinieren in potten en bakken

Op 16 mei 2025 vond de workshop 'Ecologisch moestuinieren in potten en bakken' plaats. De deelnemers ervoeren dat je ook zonder tuin, maar op het balkon en in pot en bak, volop (eetbaar) groen kunt creëren. Er waren zeventien deelnemers. De workshop werd met een gemiddelde van 9,3 hoog gewaardeerd.

A.3 Maatwerk tuinadviezen

Tijdens twee campagnes kunnen Leusdenaren zich inschrijven voor 50 gratis tuinadviezen. Deze adviezen vergroten handelingsperspectief en maken groen doen makkelijk. (uit: samenvatting activiteitsbeschrijving uit projectplan)

Vorbereiding van de maatwerkadviezen

In november 2023 startten we met werving van tuincoaches onder lokale groenprofessionals. Maar liefst vijftien geïnteresseerden meldden zich aan; ruim meer dan verwacht. Opvallend was de ruime aandacht voor ecologisch tuinieren bij de professionals.

Op 1 en 15 februari trainden we de aspirant-tuincoaches. Hierbij kwam inhoud, systematiek en proces van de tuinadviezen aan bod. Onderdeel van de training was een bezoek aan enkele tuinen, waar de deelnemers oefenden met de opgedane kennis.

Tien deelnemers besloten na de training daadwerkelijk door te gaan als tuincoach en voerden in april-mei 2024 de maatwerktuinadviezen uit.

Campagne

Op 20 maart 2024 opende de inschrijving voor het gratis maatwerktuinadvies voor inwoners van de gemeente Leusden. Dit bleek een schot in de roos, de aanmeldingen stroomden binnen. Na een week bereikten we het maximum van vijftig adviesgesprekken. Één campagne bleek daarmee voldoende om het gestelde doel van 50 maatwerkadviezen te bereiken. Een tweede campagne was overbodig.

Adviesrapporten

In april-mei 2024 voerden de tuincoaches van Groen Leusden de maatwerk tuinadviezen uit en in juni 2024 leverden zij de rapporten op. Een geanonimiseerd voorbeeld van een opgeleverd adviesrapport is in de bijlage te vinden. Indien gewenst kan inzicht worden gegeven in de overige adviesrapporten. Het laatste, 50^e tuinadvies werd op een andere wijze ingevuld. Deze adviesvraag was afkomstig van een toekomstige bewoonster van nieuwbouwwijk Mastenbroek 2 in Achterveld, op dat moment nog in aanbouw. Omdat er nog geen fysieke tuin was om over te adviseren, legden we contact met ontwikkelaar Latei. In samenspraak werd besloten om een tuinworkshop voor alle toekomstige bewoners van deze nieuwe wijk te organiseren, met als doel om hen te inspireren om voor een groene tuin te kiezen. In plaats van 1 tuinadvies voor 1 bewoner, werd er een voorbeeld tuinontwerp voor Mastenbroek 2 uitgewerkt en konden via deze workshop meerdere bewoners worden bereikt. Op 20 januari 2025 vond de tuinworkshop plaats bij Intratuin Barneveld, met ruim 30 deelnemers. (zie ook: Extra activiteiten)

Evaluatie tuineigenaren

Eind juni werd een digitale evaluatie gehouden onder de deelnemende tuinbezitters. 21 tuinbezitters vulden deze in. De tuinadviezen werden met een gemiddelde van 8,3 goed gewaardeerd.

Negentien van de 21 deelnemers gaven aan dat zij concreet met het advies aan de slag waren gegaan, of dat binnen een half jaar wilden gaan doen.

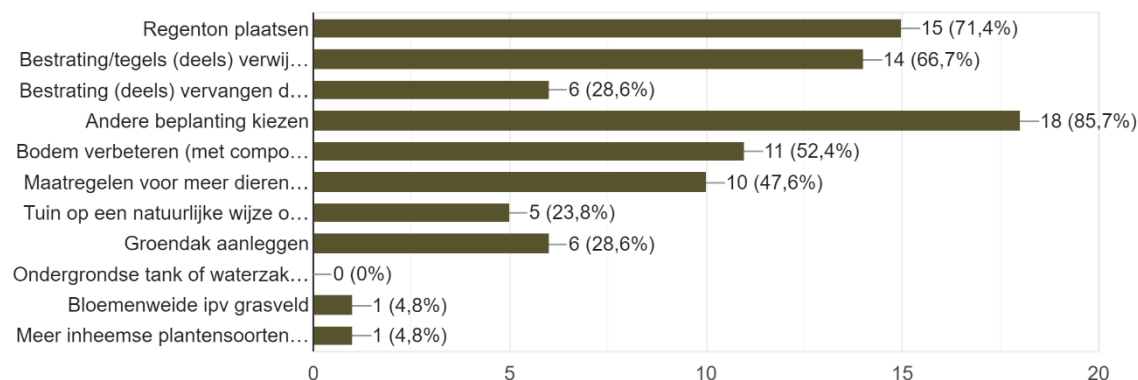
“Ben meteen aan de slag gegaan met de aanleg van een vijver en een bloemenweide in plaats van gras.”

“Ik ging meer uit van een tuinontwerp, maar ik heb dat zelf niet goed geïnterpreteerd vooraf.”

“Erg leuk en goed initiatief. Het gesprek met de tuincoach en het advies daarop geeft inspiratie om een stap te zetten.”

Reacties van deelnemers aan de evaluatie

Op de vraag welke maatregelen men had gepland/al uitgevoerd, werd ‘andere beplanting kiezen’ het vaakst genoemd, gevolgd door ‘regenton plaatsen’ en ‘tegels verwijderen’. Een samenvatting van de resultaten van de evaluatie is te vinden in de bijlage.

Evaluatie tuincoaches

In juli 2024 evalueerden we het tuinadviestraject ook met de tuincoaches. We deelden de uitkomsten van de online evaluatie en tuincoaches wisselden eigen ervaringen uit. Ook vroegen we de tuincoaches om het hele traject te beoordelen met een cijfer. Hieruit kwam een gemiddelde waardering van 7,9.

Op de vraag “Wat heeft het tuinadvies traject jou opgeleverd als groenprofessional?” kwamen verschillende reacties. Onder andere:

- Heeft mij zelf meer bewust gemaakt van het belang van inheemse planten (aantal keer genoemd)
- Meer geleerd over de situatie in Leusden (bodem etc)
- Ik heb meer aandacht voor de inrichting van een tuin i.r.t. waterafvoer
- Het was voor mij een mooie overgang van de theorie van mijn opleiding Ecologisch tuinontwerp naar advisering in de praktijk
- Meer inzicht in wat bewoners willen

Tuincoaches nemen de opgedane kennis en ervaring mee in hun eigen advies- en hovenierswerk. De doorwerking is dus groter dan alleen de 50 tuinadviezen die binnen het project gerealiseerd zijn.

A.4 Buurtacties

In twee buurten worden buurtgerichte vergroeningsacties uitgevoerd, aansluitend bij fysieke herinrichtingsprojecten. Per buurt wordt bekeken welke acties en communicatie het beste aansluiten bij de voorkeuren van bewoners. Mogelijkheden: plantjes uitdelen, tegelservice, gratis tuinadvies, korting op regentonnen. (uit: Samenvatting activiteitbeschrijving uit projectplan)

Buurtactie Leusden-Zuid 2024

Op 5 oktober 2024 organiseerden we een groene buurtmarkt in Leusden-Zuid. We haakten aan bij het lopende uitvoeringsproject. De gemeente verving hier het gemengde rioolstelsel door een gescheiden stelsel en renoveerde bestrating en groen.

Groen Leusden was aanwezig bij de gemeentelijke inloopbijeenkomst over het uitvoeringsproject op 7 mei 2024 en bood informatie over het vergroenen en verduurzamen van de eigen tuin. In gesprekken met bewoners werden ideeën en behoeften opgehaald voor de buurtactie.

Bewoners ontvingen later een persoonlijke uitnodiging voor de markt op 5 oktober. Hier werden gratis gifvrij gekweekte plantjes uitgedeeld, gesponsord door lokale kwekers. Tuincoaches van Groen Leusden gaven gratis tuinadvies en het waterschap was aanwezig met de educatieve watertafel. Door de aannemer van het gemeentelijke rioleringsproject werd een container voor de afvoer van tuintegels geplaatst. Tegel eruit - plant erin wordt zo een stuk makkelijker! Twee ondernemers uit Leusden boden korting op de aanschaf van een regenton. Mede dankzij het zonnige weer trok de buurtmarkt meer dan 100 bezoekers en zorgde voor veel positieve reacties. Met name de gratis plantjes werden zeer gewaardeerd.

Buurtactie Noordwijk 2025

Op 29 maart 2025 organiseerden we de tweede buurtactie in de wijk Noordwijk, in een buurt met veel sociale huur. In de voorbereiding en uitvoering van de actie werkten we nauw samen met woningcorporatie Omthuis.

In 5 straten van Noordwijk waren recent (begin 2025) circa 70 huurwoningen verduurzaamd. Bewoners ervaren hierdoor soms schade aan hun tuinen, door steigers die er lang stonden etcetera.

Dit namen we als aanleiding om bewoners te motiveren om op 29 maart samen de tuinen en de balkons weer wat groener en gezelliger te maken. Eerst peilden we het draagvlak voor een buurtactie door van deur tot deur aan te bellen met een vragenlijst. Dit leverde inzicht op in wensen van bewoners en

versterkte het persoonlijke contact. 74% stond positief tegenover de buurtactie.

Eind februari ontvingen bewoners een persoonlijke uitnodigingsbrief en flyer in de bus, met informatie over het programma van de actie. Tijdens een gezellige buurtactiedag plantten we 20 fruitboompjes en deelden meer dan 200 (gifvrij gekweekte) tuinplanten uit. Tuincoaches gaven gratis tuinadvies. Meer dan 60 bewoners deden mee. Door samen op te trekken met de wijkbeheerders van Omthuis bereikten we bewoners die normaal moeilijk te bereiken zijn, waaronder huurders in een kwetsbare positie. De buurtactie leverde naast meer groen ook twee nieuwe buurt appgroepen op en twee buurtinitiatieven op het gebied van onderlinge tuinhulp en zwerfvuil. Omthuis raakte zo geïnspireerd dat ze in de toekomst vaker soortgelijke acties wil organiseren.

A.5. Leusden-brede groenactie

Doel van de Leusden-brede groenactie is om een breed publiek te bereiken met de Groen Leusden

boodschap en om het lokale netwerk van groene organisaties en personen te verstevigen. De Leusden-brede groenactie wordt samen met hen georganiseerd. (uit Samenvatting activiteitbeschrijving uit projectplan).

We haakten aan bij de reeds geplande Open Tuinendag op zaterdag 1 juni 2024. Deze dag werd georganiseerd door Groei&Bloei afdeling Amersfoort/Leusden e.o. De bestaande activiteit en het netwerk hieromheen versterkten we. Het doel van de Open Tuinendag is om bezoekers te inspireren een kijkje in andere tuinen. Dat sluit goed aan bij de doelstellingen van Groen Leusden. De Groene Belevens benaderde partners met de oproep om eigen tuinen aan te melden en stelde zelf de eigen Struittuin open. In de flyer werden vier deelnemende klimaatvriendelijke tuinen in en om Leusden extra uitgelicht. Daarnaast was er een actieve campagne op social media en nieuwsberichten in de Leusder krant.

In de Struintuin van De Groene Belevenis waren vrijwilligers van Groen Leusden aanwezig met informatie en tips over aanleg en beheer van een natuurlijke en duurzame tuin.

Ondanks het regenachtige weer werden de vier uitgelichte locaties goed bezocht.

- Struintuin van De Groene Belevenis: 30-40 bezoekers
- Vlinder- en Bijentuin: 50-60 bezoekers
- Volkstuinvereniging VVCL: 20-30 bezoekers
- Glinstertuin: meer dan 100 bezoekers.

A 6. Extra activiteiten

Naast de geprogrammeerde activiteiten uit het projectplan springen we actief in op kansen binnen de begrotingsposten B.3. 'persoonlijk contact en aanwezigheid bij evenementen' en de post B.4.2. 'Videoverhalen' (n.a.v. wijzigingsverzoek in januari 2025. Zie ook: B.4. Video's).

Beplantingsadvies in de Vlindertuin

Op 11 en 25 mei 2024 organiseerden we een gratis beplantingsadvies-inloopsprekkuur in de Vlinder- en bijentuin. Tijdens deze middagen ontvingen bezoekers gratis advies over beplanting. Op basis van foto's en schetsen van de eigen tuin adviseerde de tuinontwerper over geschikt inheems en insectenvriendelijk plantmateriaal, dat ook in de Vlindertuin te koop was. We voerden in totaal veertien adviesgesprekken.

Blauwe bessenstruiken uitdeelactie

Eind 2024 diende de kans zich aan om aan te haken bij de blauwe bessenstruiken uitdeelactie van Meer Bomen Nu. Deze landelijke organisatie had contact met een grote Nederlandse kweker die was blijven zitten met een grote hoeveelheid bessenstruiken, die hij zou leveren aan Oekraïne. Door de oorlog was dit onmogelijk geworden en vanwege ruimtegebrek zouden de struiken nu vernietigd moeten worden. De struiken waren niet biologisch gekweekt, maar recent ook niet meer bespoten. Uit tests bleek dat er geen gif-residuen aanwezig

waren op de planten. Om verspilling te voorkomen organiseerden we samen met Meer Bomen Nu een uitdeelactie. De aanmelding hiervoor liep via de website van Groen Leusden en zat binnen 1 dag vol, met meer dan 350 deelnemers. Op 1 februari werden 1000 gratis bessenstruiken uitgedeeld door wethouder Kramer samen met tientallen vrijwilligers. Tuincoaches van Groen Leusden waren aanwezig om groenadvies te geven. Zo redden we gezonde struiken van de versnipperaars én hielpen we Leusdenaren om hun eigen tuin wat groener te maken. De actie had een groot bereik en werd zeer positief gewaardeerd door de deelnemers.

Tuinworkshop i.s.m. Latei

Naar aanleiding van een adviesvraag van een toekomstige bewoner van de nieuwbouwwijk Mastenbroek 2 in Achterveld, kwamen we in contact met vastgoedontwikkelaar Latei. In samenspraak werd besloten om een tuinworkshop voor alle toekomstige bewoners van deze nieuwe wijk te organiseren. Het doel was om hen te inspireren om voor een groene tuin te kiezen. Latei had al positieve ervaringen met tuinworkshops opgedaan in projecten elders. Op 20 januari 2025 vond de

tuinworkshop plaats bij Intratuin Barneveld, met ruim 30 deelnemers. De projectcoördinator van Groen Leusden gaf een korte inleidende presentatie. Hierna presenteerde Eveline Beukema van Tuinontwerpbureau Buitenkans een op maat gemaakt voorbeeld tuinontwerp voor Mastenbroek 2. Deelnemers konden hier vervolgens zelf mee aan de slag. Op een lege plattegrond tekenden zij ideeën voor hun eigen tuin, hierbij bijgestaan door een tuincoach en de projectcoördinator van Groen Leusden. Ook kregen zij van een groenspecialist een rondleiding langs enkele opstellingen bij de Intratuin. De workshop werd positief gewaardeerd en inspireerde deelnemers om “te gaan voor groen, in plaats van steen”.

Plantjes (ruil)markt

Groei & Bloei afdeling Amersfoort e.o. benaderde ons eind 2024 met het idee om een planten (ruil)markt in Leusden te organiseren. De afdeling heeft veel leden in Leusden, maar nog weinig activiteiten in onze gemeente. Op zaterdag 12 april vond een goed bezochte plantjesmarkt plaats in de Struintuin van De Groene Belevenis, met meer dan 200 bezoekers. Circa 15 lokale hobbykwekers boden plantjes te ruil/te koop aan. Ook waren er demonstraties ‘zaaien en verspenen’ en rondleidingen door de Struintuin. Tuincoaches van Groen Leusden gaven gratis groenadvies.

B. Communicatie

In onderstaand is te zien in welk jaar de geplande communicatiemiddelen zijn gerealiseerd. In de volgende paragrafen lichten we de onderdelen toe.

comm. middel	2023	1e helft 2024	2e helft 2024	2025
Website	website gereed			
Fysiek comm. materiaal	Beachflags	flyer, display, maatregelen-folders		
Pers. contact / aanw. bij evenementen	aanw. bij 1 evenement	aanw. bij 3 evenementen	aanw. bij 2-3 evenementen	aanw. bij 1-2 evenementen
Online communicatie	Facebook en Insta accounts gestart	doorlopend: content op socials en website	doorlopend: content socials en website	doorlopend: content socials en website
Videoverhalen	Video Meer leven in je tuin	Video Tuinieren voor Groentjes		
Advertentiepagina Leusder Krant	2 GL pagina's	4 GL pagina's	4 GL pagina's	2 GL pagina's

B.1. Website

We ontwikkelden een projecthuistijl en logo om herkenbaar te zijn voor de bewoners. In oktober 2023 lanceerden we de website groenleusden.nl. Hiervoor gebruikten we teksten van de website Arnhem Klimaatbestendig (met toestemming) en infobladen Watervriendelijke Tuin, ontwikkeld door o.a. Tuinbranche Nederland en GDO.

De website heeft tot doel om Leusdenaren te ondersteunen die zelf aan de slag willen met vergroening/klimaatadaptatie in hun eigen leefomgeving. De website biedt hen daarvoor handelingsperspectief en inspiratie, een platform met bundeling van informatie, activiteiten en links en contactmogelijkheid via het contactformulier.

De website bevat statische informatie (groenleusden.nl/aandeslag) en dynamische content, zoals nieuws en agenda. Deze onderhouden we wekelijks. Het totale aantal unieke gebruikers na 2 jaar (juni 2025) is circa 8500 (circa 4.000 op jaarbasis). We zien een gestage toename van het aantal bezoekers door de tijd heen. In de periode rond activiteiten is het aantal bezoekers aanmerkelijk hoger.

B.2. Fysiek communicatiemateriaal

Het ingediende projectplan beschreef de volgende fysieke communicatiemiddelen: een algemene projectflyer, interactieve maatregelenborden, roll-up banners (2x).

In de praktijk bleken beach-flags praktischer voor buitenactiviteiten dan roll-up banners en daarom kozen we voor de productie van twee grote en twee kleine vlaggen.

Voor de invulling van de interactieve maatregelenborden maakten we gebruik van bestaande infosheets van de Waterrijke Tuin. Deze sluiten goed aan bij de behoefte aan praktische informatie. De infosheets drukten we in ruime oplage voorzien van ons Groen Leusden logo. Om het totale aanbod van 20 flyers aantrekkelijk te presenteren lieten we twee houten displays ontwikkelen.

In maart 2024 werd de projectflyer 'Stenen eruit, planten erin – Doe je mee?' in een oplage van 2000 stuks gerealiseerd en in mei 2025 nog eens 1000 stuks. Deze gebruiken we als 'visitekaartje' tijdens alle activiteiten en verspreidden we op meer dan vijftien plekken in Leusden. We maakten zaadzakjes met wild inheems bloemenzaad, die we tijdens activiteiten uitdelen.

B.3. Persoonlijk contact en aanwezigheid bij evenementen

In het project zijn uren begroot voor algemene communicatie, beantwoorden van vragen en inspelen op kansen.

Evenementen

Onder het motto 'Wees daar waar je doelgroep is' was Groen Leusden aanwezig met een kraam en infomateriaal bij verschillende evenementen:

- Sept 2023: markt Eurowoningen toekomstbestendig, met ca 100 bezoekers
- Maart 2024: Lammetjesdag Groot Zandbrink, met > 1000 bezoekers
- Mei 2024: gemeentelijke inloopbijeenkomst over uitvoeringsproject Leusden-Zuid, met ca 40 bezoekers

- Juni 2024: Groen Leusden infotafel in de Struintuin tijdens Open Tuinendag, met ca 40 bezoekers
- Oktober 2024: Groen Leusden infotafel tijdens Spelen in de Struintuin, met ca 30 bezoekers
- Januari 2025: Groen Leusden tuincoaches en infotafel bij Tuinworkshop Latei bij intratuin Barneveld, met ca 30 bezoekers
- April 2025: Groen Leusden tuincoaches en infotafel bij Plantjes (ruil)markt in de Struintuin, met > 200 bezoekers
- Mei 2025: Groen Leusden tuincoaches en infotafel bij Groene Markt Maanwijk, met ca 40 bezoekers

Algemene communicatie / beantwoorden vragen

Via onder andere social media beantwoordden we regelmatig vragen. Het betreft naast informatieve vragen over (deelname aan) activiteiten ook verzoeken om advies bij het vergroenen. Via de website en de mail beantwoordden we tientallen vragen. Daarnaast zijn er meermaals telefonische vragen gesteld en beantwoord, vaak over de activiteiten.

Inspelen op kansen

In het kader van 'inspelen op kansen' organiseerden we in 2024 gratis beplantingsadviezen in de Vlinder- en bijentuin en in 2025 een Blauwe bessenstruiken uitdeelactie, een Tuinworkshop in samenwerking met vastgoedontwikkelaar Latei en een Plantjes (ruil)markt in samenwerking met Groei & Bloei afdeling Amersfoort. Zie verder ook A.6. Extra activiteiten.

B.4. Online communicatie, video's en Leusder Krant

Via verschillende kanalen wordt het project onder de aandacht gebracht: online met goede content (social media en aantrekkelijke video's), offline via de lokale Leusder Krant.

Social media

In oktober 2023 startten we accounts op [Facebook](#) en [Instagram](#). Tot en met mei 2025 groeide het aantal volgers op Facebook naar 397 en op Instagram naar 310. Het geschatte totale bereik tijdens de looptijd van het project was op Instagram 21.882 en op Facebook 33.920 (het aantal mensen dat de geplaatste content ten minste één keer heeft gezien).

Tot eind augustus 2024 voerden we een online advertentiecampaagne om meer bereik en volgers te genereren. Op de social kanalen plaatsten we meerdere malen per week content en deelden we ook content van anderen. De gemeentelijke social kanalen deelde regelmatig Groen Leusden content om het bereik te vergroten. Hierover stemden we af met de gemeentelijke communicatieadviseur.

Video's

We maakten twee video's van de workshops '[Meer leven in je tuin](#)' en '[Tuinieren voor groentjes](#)'. Hierin gaven de workshopgevers een samenvatting van hun tips uit de workshop. Deze deelden we via de social kanalen en ook op de [website](#).

Op 15 januari 2025 dienden we een wijzigingsverzoek in om de overige geplande 6 video's te laten vervallen, ten gunste van de organisatie van extra activiteiten. Omdat de video's veel tijdsinvestering vergden en de opbrengst beperkt bleef in termen van bereik, bleek het effectiever om in plaats van video's te maken te investeren in extra activiteiten. Met deze activiteiten wisten we veel meer mensen te bereiken. Het vrijgevalen budget van de video's werd besteed aan de organisatie van een blauwe bessenstruiken uitdeelactie i.s.m. Meer Bomen Nu (bereik: meer dan 300 deelnemers) en een plantjes (ruil)markt i.s.m. Groei & Bloei Amersfoort (bereik: meer dan 200 deelnemers). Zie ook: A.6. extra activiteiten.

Leusder krant

Gedurende het project publiceerden we 12 Groen Leusden pagina's in de Leusder krant. Dit lokale nieuwsblad heeft een geschat bereik van 20.000 lezers. Vaste onderdelen waren een interview met een 'Groene Leusdenaar' en een tuintip van een groenprofessional die als tuincoach verbonden is aan Groen Leusden. De gerealiseerde pagina's zijn terug te vinden [op de speciale webpagina](#).

Groen Leusden

Portret: Groene Leusdenaar

In deze serie laten we groene leusdeners uit de gemeente Leusden aan het woord. Deze keer: Hans Linders de Klerk (Vindtuin, Leusden)

Beeld: Hans Linders de Klerk. Groen Leusden is een project van de gemeente Leusden en de provincie Utrecht. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

De natuur is een belangrijk onderdeel van ons leven. Het is belangrijk om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Tuincoaches gezocht

Groen Leusden is op zoek naar tuincoaches die de natuur willen versterken en de biodiversiteit willen verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Plant nu een boom of struik

In deze rubriek laten we leusdeners aan het woord over hun tuin. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Op zoek naar meentessie 'buitenspel'

Wat betekent meentessie 'buitenspel'? Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Groen Leusden

Portret: Groene Leusdenaar

In deze serie laten we groene leusdeners uit de gemeente Leusden aan het woord. Deze keer: Hans Linders de Klerk (Vindtuin, Leusden)

Beeld: Hans Linders de Klerk. Groen Leusden is een project van de gemeente Leusden en de provincie Utrecht. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

De natuur is een belangrijk onderdeel van ons leven. Het is belangrijk om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Tuininspiratie in Leusden

In deze rubriek laten we leusdeners aan het woord over hun tuin. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Groen Leusden

Portret: Groene Leusdenaar

In deze serie laten we groene leusdeners uit de gemeente Leusden aan het woord. Deze keer: Hans Linders de Klerk (Vindtuin, Leusden)

Beeld: Hans Linders de Klerk. Groen Leusden is een project van de gemeente Leusden en de provincie Utrecht. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

De natuur is een belangrijk onderdeel van ons leven. Het is belangrijk om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Tuintip: Eetbaar groen

Groen Leusden is op zoek naar tuintips die de natuur willen versterken en de biodiversiteit willen verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Groen Leusden

Portret: Groene Leusdenaar

In deze serie laten we groene leusdeners uit de gemeente Leusden aan het woord. Deze keer: Hans Linders de Klerk (Vindtuin, Leusden)

Beeld: Hans Linders de Klerk. Groen Leusden is een project van de gemeente Leusden en de provincie Utrecht. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

De natuur is een belangrijk onderdeel van ons leven. Het is belangrijk om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Tuintip: Eetbaar groen

Groen Leusden is op zoek naar tuintips die de natuur willen versterken en de biodiversiteit willen verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Groen Leusden

Portret: Groene Leusdenaar

In deze serie laten we groene leusdeners uit de gemeente Leusden aan het woord. Deze keer: Hans Linders de Klerk (Vindtuin, Leusden)

Beeld: Hans Linders de Klerk. Groen Leusden is een project van de gemeente Leusden en de provincie Utrecht. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

De natuur is een belangrijk onderdeel van ons leven. Het is belangrijk om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Tuintip: Eetbaar groen

Groen Leusden is op zoek naar tuintips die de natuur willen versterken en de biodiversiteit willen verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Groen Leusden

Portret: Groene Leusdenaar

In deze serie laten we groene leusdeners uit de gemeente Leusden aan het woord. Deze keer: Hans Linders de Klerk (Vindtuin, Leusden)

Beeld: Hans Linders de Klerk. Groen Leusden is een project van de gemeente Leusden en de provincie Utrecht. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

De natuur is een belangrijk onderdeel van ons leven. Het is belangrijk om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

Tuintip: Eetbaar groen

Groen Leusden is op zoek naar tuintips die de natuur willen versterken en de biodiversiteit willen verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Het project is bedoeld om de natuur te versterken en de biodiversiteit te verbeteren.

C. Versterken netwerk van groene organisaties en personen

Een onderdeel van het project is om het lokale groene netwerk verder te versterken met gezamenlijke activiteiten en een jaarlijkse bijeenkomst. Deze netwerkactiviteiten vallen buiten de provinciale subsidie, maar worden hieronder toch kort toegelicht.

Bijeenkomst

Op 5 oktober 2023 was er een startbijeenkomst voor het project, met deelname van meer dan 40 vertegenwoordigers van duurzame organisaties uit de gemeente Leusden. Ook de wethouder en heemraad waren hierbij aanwezig. Deze bijeenkomst droeg bij aan bekendheid van en betrokkenheid bij het project. Ook meldten enkele aanwezigen zich aan als belangstellende voor een rol als tuincoach. Een volgende bijeenkomst vindt plaats in september 2025.

Samenwerking

In de uitvoering van activiteiten wordt actief de samenwerking gezocht met groene partners, zoals de Vlinder- en Bijentuin (expertise en aanbod van inheems plantgoed), Vallei Horstee (deelname Lammetjesdag), met lokale hoveniers/groenprofessionals (tuincoaches die de tuinadviezen uitvoeren), welzijnsorganisatie Larijs (promotie activiteitenaanbod in eigen netwerk), lokale kwekerijen (aanbod gifvrij en inheems plantgoed, zie: [groenleusden.nl/lokale-duurzame-kwekers](#)) Op deze manier worden partijen betrokken bij activiteiten van het project Groen Leusden op basis van hun eigen belang/doelstelling, zodat een wederkerige relatie ontstaat waar project en partners beide wat aan hebben. Een sterke basis om op voort te bouwen in toekomstige activiteiten!

D. Financiën

In deze paragraaf vindt u een overzicht van de kosten van het gehele project.

	Bedrag begroot	Gerealiseerd	Saldo
Algemene projectcoördinatie en administratie			
Totaal Projectcoördinatie en administratie	€ 7.000	€ 12.533	€ 5.533

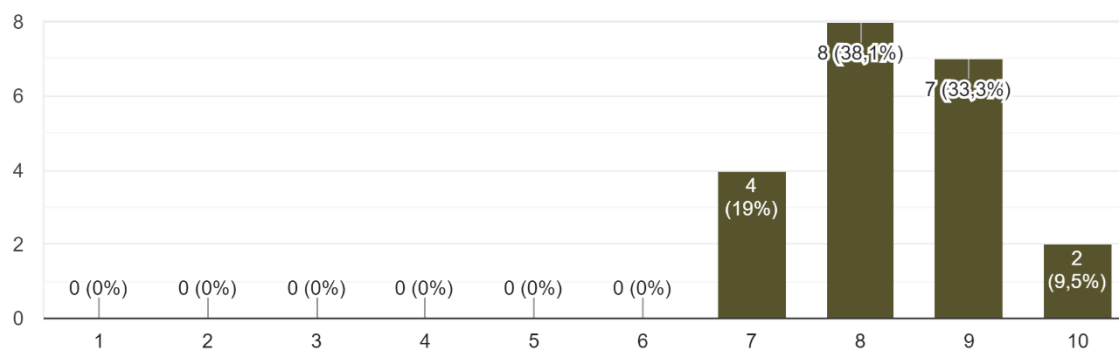
A. Activiteiten			
A.1.1. Kenniscafés		€ 3.538	
A.1.2. Workshops		€ 12.000	
A.2.1. Maatwerk-adviezen (50x)		€ 27.077	
A.2.2. Buurtgerichte vergroeningsacties		€ 20.000	
Extra kosten Buurtgerichte vergroeningsacties (Omthuis)		€ 1.033	
A.2.3. Leusden-brede groenactiviteit		€ 2.274	
Extra activiteit beplantingsadvies in Vlindertuin		€ 510	
Extra activiteiten Bessenstruikenactie en Plantjes (ruil)markt		€ 3.728	
Totaal A. Activiteiten	€ 64.192	€ 70.159	€ -5.967
B. Communicatie			
B.1. Website		€ 15.854	
B.2. Fysiek communicatiemateriaal (flyer, banners, maatregelenbord)		€ 5.219	
B.3. Persoonlijk contact en aanwezigheid bij 8 evenementen		€ 5.223	
B.4. Online en offline marketing en communicatie		€ 6.607	
Totaal B. Communicatie	€ 42.600	€ 32.902	€ 9.698
C.1. Versterken netwerk (niet subsidiabel)			
Totaal C. Versterken netwerk	€ 5.250	€ 4.391	€ 859
			Saldo
Totaal A + B + C	€ 119.042	€ 119.985	€ -943
extra dekking bijdrage Omthuis voor Buurtgerichte vergroeningsacties			€ 1.033
Saldo			€ 90

Bijlage 1 – Evaluatie tuineigenaren Maatwerk tuinadviezen

02-07-2024, N = 21

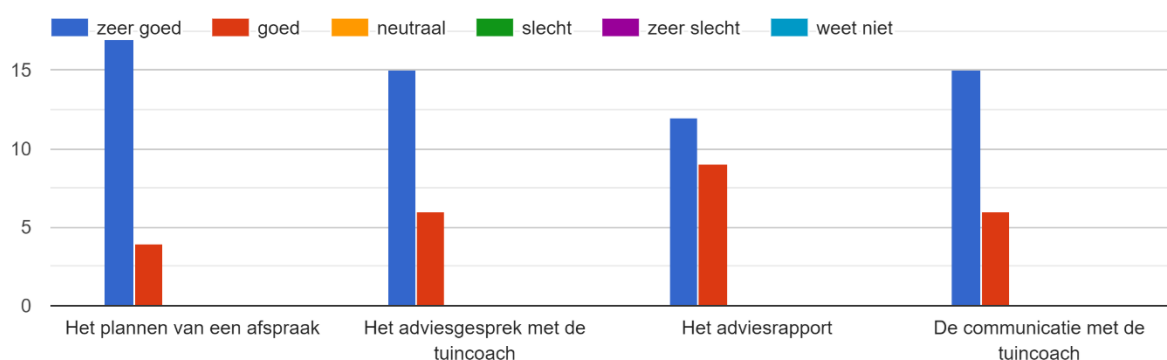
1. Welk cijfer geef je het maatwerk tuinadvies als geheel? Hoe tevreden ben je op een schaal van 1 t/m 10?

21 antwoorden

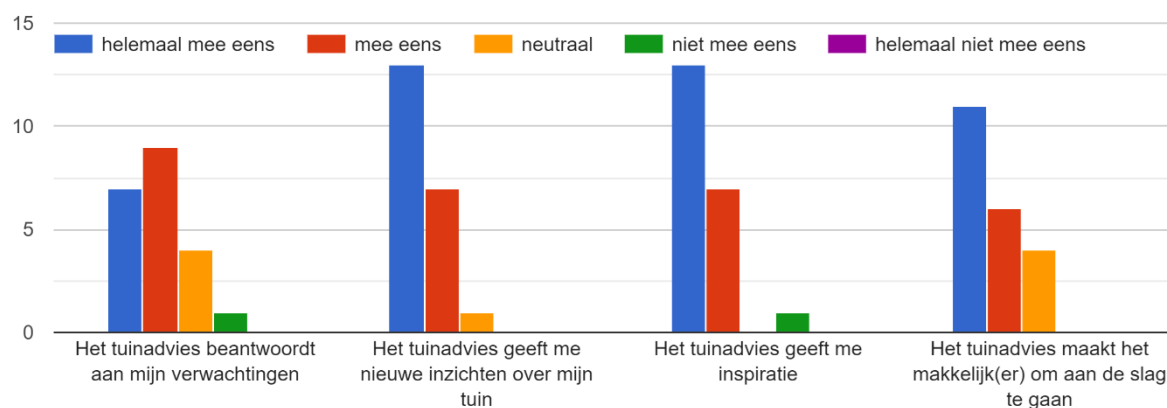

Gemiddeld cijfer: 8,3

2. Hoe waardeer je de verschillende onderdelen?

3. In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

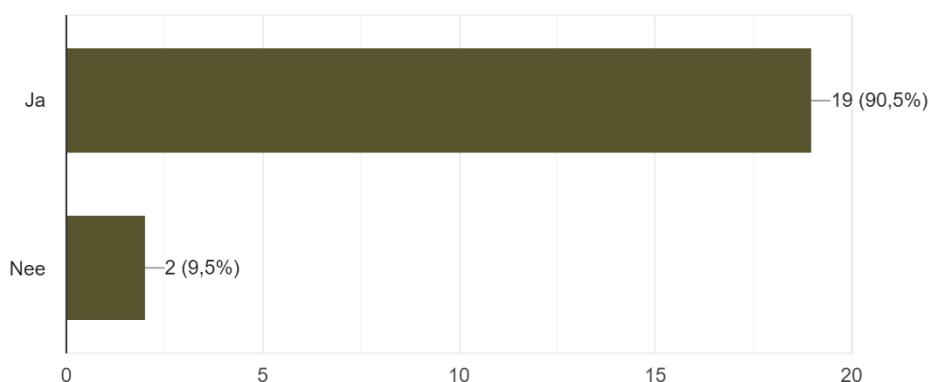

Ruimte voor evt. toelichting (11 antwoorden)

- Leuke concrete ideeën
- Ik heb wel handvatten voor waar ik planten ed kan kopen en wat goede planten zijn, wat super fijn is. Maar alsnog is het een monsterlijke klus (onze tuin is helemaal betegeld) wat toch nog als een drempel voelt om te starten. Eerste stap zou zijn om een tekening te laten maken, dat zou een leuke toevoeging aan de actie zijn (maar begrijp dat het er nu niet in zit)
- Ben meteen aan de slag gegaan met de aanleg van een vijver en een bloemenweide ipv gras
- Erg leuk en goed initiatief en het gesprek met Christina en het advies daarop geeft inspiratie om een stap te zetten.
- Het tuinadvies was nog veel breder dan ik dacht (en veel was in onze kleine tuin niet haalbaar) maar wel interessant dat er niet alleen over beplanting en afwatering wordt gedacht maar ook wadi's en ondergronden en regentonnen etc!
- Het ging grotendeels over afwatering. Heel belangrijk, maar had ik van te voren niet begrepen. Advies mag nog wat concreter.
- Leuk om te ontdekken wat er al in onze tuin groeit wat inheems is en fijn voor de dieren/insecten
- Wij zijn nog gaan zoeken naar andere planten maardoor de vakantes van de bewoners meten we het plan even uitstellen. Er wordt aan gewerkt.
- De adviseur Sjiel luisterde goed naar de wensen en was zelf ook heel enthousiast.
- Prettige medewerking van Hams Wouter.
- Ik ging meer uit van een tuinontwerp, maar ik heb dat zelf niet goed geïnterpreteerd vooraf.

4. Ben je al aan de slag gegaan met de uitvoering van het advies, of ben je van plan om dit het komend half jaar te doen?

21 antwoorden

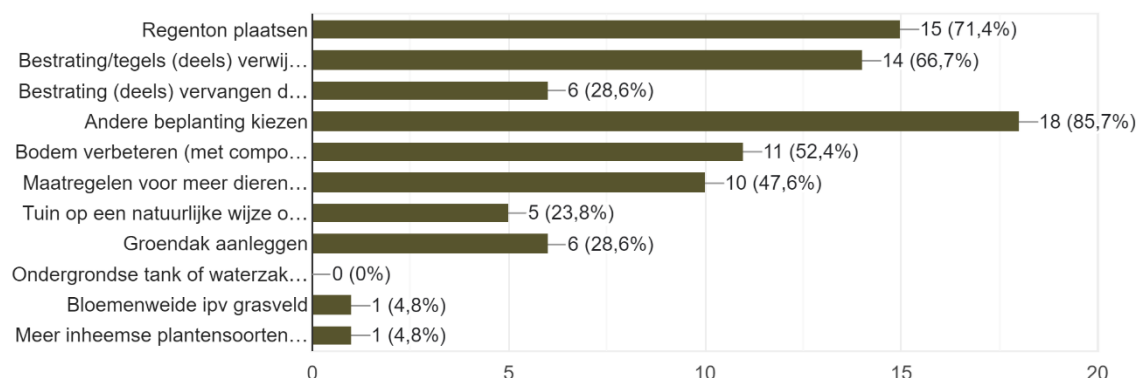
5. Waarom wel/niet? (20 antwoorden)

- Met het advies weten we beter wat te doen en wanneer.
- Begin eerst met inventariseren wat er is of verplaatst moet worden, bv perenboom in het najaar
- Advies net binnen. Plan is om dit jaar nog met de tuin aan de slag te gaan. Zou helpend zijn om toch een grove schets te hebben met welke planten. Dit maakt het makkelijker om toe te passen.
- Direct kleine dingen gedaan, grote volgen nog
- We moeten eerst geld sparen voor we echt de tuin kunnen aanpakken, wel willen we kleine dingen doen de komende tijd.
- Iedereen hier is 65+ dus vakantie. In het najaar gaan we aan de slag met grondverbetering.
- We zaten er een beetje tegen aan te hikken maar dit geeft energie en inspiratie. De eerste stappen uit het advies zijn inmiddels opgevolgd
- omdat we willen veranderen

- Eerst verbouwen, najaar tuin
- Inspirerende tips die de biodiversiteit vergroten en ook enkele makkelijke tips om uit te voeren
- Ik was al begonnen met tegels eruit halen voordat tuinadvies groen Leusden was opgestart
- Mijn vrouw zag dat erg zitten
- Verlaat ivm vakantie ed
- Er is een kleine op komst dus wij zochten in onze kleine tuin naar kleine en goedkope oplossingen, die kunnen we vrij snel doorvoeren
- Ik ben bezig een plan te maken en te kijken welke planten er nu groeien. Nu nog een budget plan maken en volgend jaar echt planten kopen/zaaien
- We weten nu beter wat we kunnen laten staan en wat we weg moeten halen. Nog niet de tijd voor alle adviezen gehad, maar dat komt in de loop van de tijd.
- Pas over een jaar, we moeten eerst sparen
- Van plan om dit het komende half jaar te doen. Nu nog niet ivm andere werkzaamheden aan de buitenkant van het huis
- omdat we dit al van plan waren en we nu concreter verder konden
- wil graag de tuin verbeteren

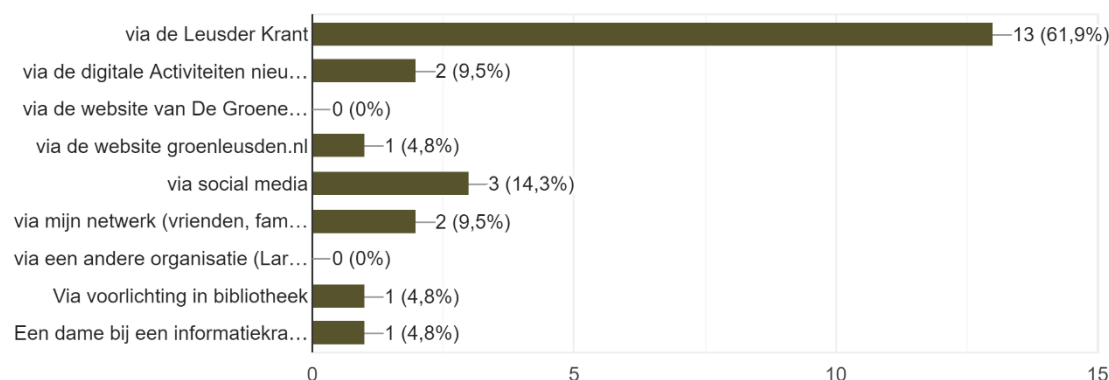
6. Welke maatregelen heb je uitgevoerd of wil je het komend half jaar uitvoeren? Meerdere antwoorden mogelijk

21 antwoorden

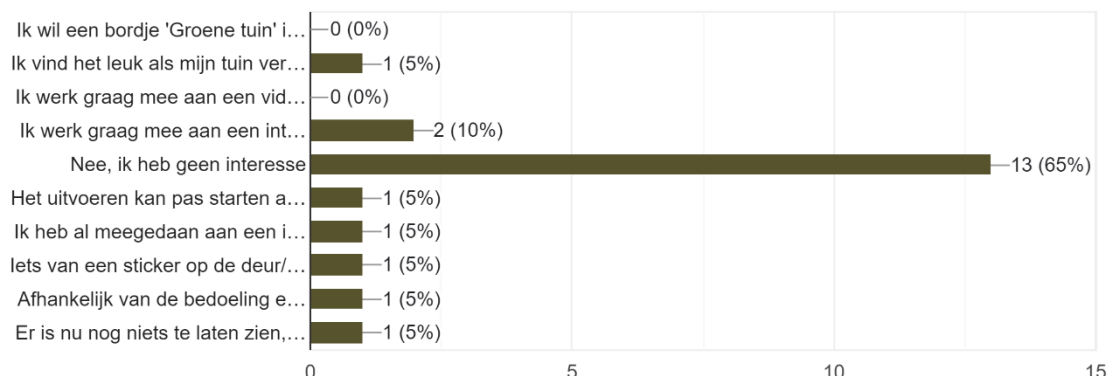
7. Hoe had je over het maatwerk tuinadvies gehoord? (meerdere antwoorden mogelijk)

21 antwoorden

8. Ben je enthousiast over je eigen tuin en het tuinadvies? Wij zijn op zoek naar tuineigenaren die hun enthousiasme willen delen en daarmee anderen...s te hebben uitgevoerd om mee te kunnen doen.

20 antwoorden

9. Heb je nog evt. suggesties voor verbeteringen? Of wil je nog iets anders kwijt? Hieronder is ruimte. (7 antwoorden)

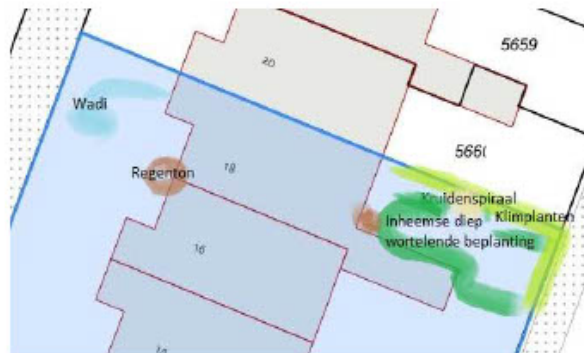
- Heel leuk initiatief!
- Erg leuk initiatief, het heeft me geïnspireerd om meer maatregelen te nemen voor een meer biodiverse tuin
- De Leusder Krant bereikt niet iedereen (meer) ivm beperkte bezorging. Aankondigingen daarin worden niet door iedereen meer gezien. Hoe het dan anders moet weet ik nu ook niet maar wellicht aankondigingen ook op een andere manier
- Super leuk initiatief. Zou wel meer met de buurt willen doen. Lukte helaas nu niet met dit tuinadvies. Iets van een buurt-les-kist om met de kinderen in de buurt hiermee aan de slag te gaan
- Advies voor tuininrichting zou nog erg interessant zijn. Ik haal een groot deel van mijn tegels eruit, maar daarvoor moet wel een ontwerp in de plaats. Tijdens het gesprek gaf ze me wel tips, maar een mooi plan hiervoor zou verder helpen om het zo goed mogelijk te doen.
- het gehele proces wat eerder in het voorjaar plannen. Zodat je voor de zomer de planten in de grond kunt hebben
- De gemeentestruiken in de buurt minder rigoreuzer snoeien dan de afgelopen jaren. Werd met de grond gelijk gemaakt.

Bijlage 2 – voorbeeld Maatwerk tuinadvies

Maatwerk tuinadvies

opgesteld door: [REDACTED] advies op locatie 22-04-2024.

Bijzonderheden

- Onderdeel van een paar huurwoningen in een blok
- Buurvrouw van huisnummer 16 wil gezamenlijk kijken naar opvang regenwater aan de voorkant.
- Water infiltreert grotendeels best goed, maar de border achter tegen de schutting met de burens van 20 is erg zompig. Terwijl dit niet het laagste punt is. Bewoner geeft aan bij graven snel op grondwater te zitten. Onderzoeken of er een storende laag aanwezig is in de vorm van klei, puin of iets anders.
- Er zijn veel muskuseenden die bivakkeren rond de naastgelegen Kuperssingel. Deze lopen zeer geregeld ook de voortuinen in.
- Water wat op het schuurtje valt wordt afgevoerd via een inpandig in het schuurtje weggewerkte afvoer.

1) Mogelijkheden voor het opvangen van regenwater

- Bewoner heeft de intentie om samen met de buurvrouw van nummer 16 (gedeelde opgang en gedeelde regenpijp) voor hemelwaterafvoer (hwa) van het dak een regenton te plaatsen.
- Er is een gezamenlijk dakoppervlak van ongeveer 60 m² aan de voorzijde. In Nederland moeten we steeds meer rekening houden met korte felle stortbuien. Als we uitgaan van een bui met een neerslag van 40 mm per uur dan zou dit gedeelte van het dak bij zo'n heftige bui 2400 liter af moeten kunnen voeren. Om een beeld te geven; een grote ouderwetse regenton heft vaak een inhoud van 225 liter. Daar zouden er dus 10 tot 11 mee gevuld worden.
- Naast de afvoer van het dak aan de voorzijde heeft ieder huis een eigen balkon van 2x2 meter met aparte afvoer. Het advies voor huisnummer 16 is om dit in de border te laten lopen. Deze is licht verhoogd en kan dit extra water goed aan. Voor huisnummer 18 is het advies dit middels een 'gootje' af te voeren naar een kleine wadi van ongeveer 100 x 100 centimeter en 20 centimeter diep. Niet dieper in verband met de grondwaterstand. De wadi zal met alleen de afvoer van het balkon ook delen droog staan, dus daar dient met de beplanting ook rekening mee gehouden te worden. Ten tijde van het adviesgesprek is gesproken over een overloop van de regenton naar een wadi. Gezien het mogelijke formaat van een wadi met een maximale inhoud van ongeveer 200 liter en de te verwachten hoeveelheid neerslag zou ik dit niet adviseren.
  - De reeds aanwezige stenen en split kunnen goed opnieuw gebruikt worden om dit te helpen aanleggen.
- Het advies is daarnaast een regenton aan te sluiten met een vulautomaat, waarbij het water als de ton vol is verder gaat naar de afvoer van het hemelwater. Voor de regenton adviseren we een plat formaat welke optisch mooi weg te werken is achter de bestaande beplanting. Zie voorbeelden onder.

- Voor de achtertuin geldt dezelfde constructie als aan de voorzijde met een gedeelde pijp voor twee woningen. Daarnaast nog de interne afvoer van de schuren. Een regenton zou, mitst hier ruimte voor is, een optie zijn. Een wadi raden we voorlopig af gezien de huidige problemen met de infiltratie. Ook zou een wadi een dusdanig oppervlakte in beslag nemen dat er weinig ruimte over blijft voor verdere beplanting wat de diversiteit eerder zou doen verkleinen dan vergroten.

2) Verhardingen

- We hebben gesproken over het belang van het weghalen van verharding en bewoner heeft ook die intentie. Water zal langer in de grond blijven, meer beschikbaar zijn voor planten, en de temperatuur in een onverharde tuin is lager dan in een verharde.
- Weg gehaalde tegels kunnen op vele manieren hergebruikt worden. Als borderranden, als stapelmuur/-bank of als kruidenspiraal. Gezien de voorkeur van bewoner om enerzijds borderranden met organisch materiaal (takken) af te zetten en anderzijds voor mediterrane planten kan ik me voorstellen dat met name de laatste een leuke optie is. Voor de kruidenspiraal is het zaak om met name arme, zanderige grond te gebruiken.

- Vooral achter is de insteek een deel van de tegels weg te halen en de border te vergroten.
- Helaas is de pech dat bij de burens aan beide zijden nog relatief veel is verhard, wat de waterdruk vooral naar haar tuin zal brengen. Des te belangrijker om wel zelf het water te laten infiltreren in de bodem.
- Ook is het, zoals aan het begin benoemd, belangrijk eerst verder onderzoek te doen naar eventuele versturende lagen in de border.

3) Bodem en beplanting

- Bewoner is zelf al aan het onderzoeken en experimenteren met beplanting en meer meebewegen met de natuur.
  - Het advies is om hierbij nog meer te kijken naar inheemse beplanting. Niet alleen is het beter voor de dieren om op aan te sluiten (o.a. waardplanten voor insecten en vruchtplanten voor vogels), maar ook is de kans groter dat de planten sterk en gezond aanslaan omdat ze op de juiste plek in het juiste klimaat staan. Onderstaand bevinden zich verwijzingen naar lokale kwekers met inheems en biologisch plantgoed.

- Een advies is ook om met dieper wortelende beplanting te gaan werken. Enerzijds om de bodem los te werken en anderzijds om op die manier ook te werken met planten die het water opnemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

Wilde cichorei

Rode klaver (let op: kan zich sterk vermeerderen)

Middelste teunisbloem

Peen (*Daucus carota*)

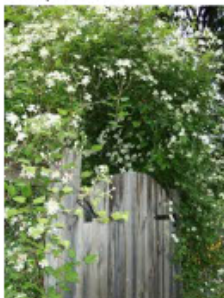
- Verder zou de tuin meer hoogteverschillen in begroeiing mogen hebben. Dit geeft een dynamischer blik, maar biedt ook vluchtmogelijkheden voor dieren. Geen overbodige luxe voor een huishouden met drie katten.
- De schutting naar de burens en achter kan mooi begroeid worden met klimplanten. Ook dit biedt voeding en schuil en/of nestgelegenheid aan fauna.
- Blad mag in de herfst blijven liggen, maar daar lijkt bewoner al bewust van.
- Ook voor dit punt geldt dat eerst de bodem onderzocht moet worden en mogelijk bijvoorbeeld eerst losgewerkt met een woelvork. Wordt dit niet gedaan bestaat er grote kans op wortelrot door de vochtige bodem.

- Beplanting:

- Goed wortelende struik (tot maximaal 4 tot 5 meter hoogte): [Tweestijlige meidoorn](#)

- Klimplanten:

[Bosrank](#) (Clematis vitalba, bladverliezend),

[Wilde kamperfoelie](#) (Lonicera periclymenum, bladverliezend)

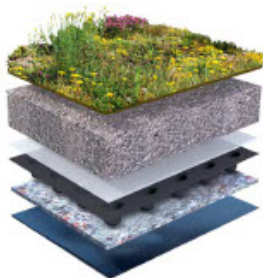
- Eventueel te combineren met wintergroene klimplanten als Clematis armandii, Lonicera henryi of Trachelospermum jasminoides (Toscaanse jasmijn).
    - Let op dat de meeste klimplanten geen zon op de 'voeten' willen hebben. Het beste zet u daar andere lage planten voor.

- Belang van natuurlijk tuinonderhoud

- Niet: schoonmaakazijn, chloor, zout, chemische middelen
  - Wel: vegen en harken, heet water/stoom, onkruid werende voegen, branden, +/- hogedrukreiniger
  - Meer tuinonderhoudstips op milieucentraal.nl/huis-en-tuin/tuinonderhoud/

4) Mogelijkheden voor een groen dak

- Op de daken van de schuren zou overwogen kunnen worden om te vergroenen. Juist gezien het relatief beperkte oppervlak van de achtertuinen ligt hier een kans om toch extra groen aan te leggen. Het is een uit steen opgetrokken gebouw met afwatering. Op het eerste oog zou de draagkracht aanwezig moeten zijn voor een variant. Wij verwijzen de verhuurder graag door naar een specialist als [Sempergreen](#) om te kijken naar oplossingen en te adviseren in de specifieke situatie.

5) Biodiversiteit

- Er zijn veel manieren om de biodiversiteit te verhogen. Voor deze tuin willen we als belangrijkste uitgangspunt meegeven om te zoeken naar zoveel mogelijk variatie. Variatie in hoogte (zowel de beplanting als niveauverschillen van de bodem), variatie in bloeitijden, variatie in groenblijvers en bladverliezende planten, variatie in droge en nattere delen.
  - Een hovenier of ontwerper zou hier nog specifieker in kunnen adviseren.
- Een makkelijk uitgangspunt is om de V's in de gaten te houden: voedsel, veiligheid (vluchten), voortplanten. En dus variatie. Zeker gezien de katten is vluchtgelegenheid belangrijk. Er zou ook overwogen kunnen worden de katten (gedeeltelijk) binnen te houden of via de voorkant in en uit te laten gaan.
- Wellicht niet direct onder het kopje 'biodiversiteit', maar in het kader van duurzaamheid en grondverbetering valt te denken over de aanleg van een wormenhotel. Dit is kant en klaar te kopen, maar ook makkelijk zelf te maken met een paar opbergbakken en een zak wormen. Tijgerwormen zijn goede compostwormen, beter dan de klassieke regenworm. Op internet staan tal van doe-het-zelf instructievideo's hoe dit gemakkelijk te maken. Blad uit de tuin en ongekookt keukenafval kan zo goed verwerkt worden en in een later stadium als geweldige meststof gebruikt worden voor de tuin.

Dit 'hotel' heb ik zelf gemaakt met bakken van de Ikea.

6) Tips en links

Kennis en inspiratie algemeen

- Praktische en lokale informatie voor een groene tuin groenleusden.nl/aandeslag
- Natuurlijk tuinieren in het Heuvelruggebied np-utrechtseheuvelrug.nl/heuvelrugtuinen

Subsidiemogelijkheden

- Waterschap Vallei en Veluwe heeft een subsidie voor waterbesparende maatregelen binnen de bebouwde kom (2023/2024). Voor projecten tussen € 2.000,- en € 300.000,-
Info en voorwaarden: vallei-veluwe.nl/actueel/actuele-thema/subsidie/subsidie-stedelijk-gebied
- De Gemeente Leusden opent per 6 maart 2024 een subsidie voor groene daken en gevels. Info en voorwaarden: leusden.nl/duurzaamheid/subsidie-groen-dak-en-groene-gevel

Inspiratie natuurvriendelijke tuin

Op deze websites vind je tips voor meer insecten, vogels en andere dieren in de tuin:

- Meer leven in je tuin groenleusden.nl/levendetuin
- Een vlindervriendelijke tuin vlinderstichting.nl/tuinieren-voor-vlinders
- Een vogelvriendelijke tuin www.vogelbescherming.nl/tuininrichting
- Een bijenvriendelijke tuin milieucentraal.nl/huis-en-tuin/tuinontwerp/tips-voor-een-bijenvriendelijke-tuin
- Een bloeiende tuin het hele jaar door thepollinators.org/365-dagen-een-bloeiende-tuin

Tuinonderhoud

- Tips voor verzorging van je tuin groenleusden.nl/verzorging
- Duurzaam tuinonderhoud milieucentraal.nl/huis-en-tuin/tuinonderhoud

Lokale kwekerijen/verkooppunten met inheems en biologisch plantgoed

- Vlinder- en Bijentuin in Leusden
- Glinstertuin in de Glind
- Kwekerij Van Houtum in Doorn
- Lokale duurzame kwekers via groenleusden.nl/lokale-duurzame-kwekers
- Biologische kwekerijen te vinden via biotuinwijzer.nl

7) Jouw tuin als inspiratie?

We hopen dat dit tuinadvies je zal helpen om aan de slag te gaan in je tuin. We zijn heel benieuwd naar je ervaringen. Medio juni ontvang je via info@groenleusden.nl een enquête.

Lijkt het je leuk om jouw tuin-resultaat uiteindelijk te delen? En daarmee andere Leusdenaren te inspireren om ook met hun tuin aan de slag te gaan? Meld je tuin dan aan als inspiratietuin.

Je tuin krijgt dan een plekje op de website groenleusden.nl, met een korte tekst en enkele foto's. Zie voor voorbeelden alvast: amersfoortrainproof.nl/aan-de-slag-in-je-tuin/voorbeelden-tuin

Ook ontvang je een klein bordje "Voorbeeldtuin Groen Leusden" om in je tuin te plaatsen, als je dat wilt. Een mooie gespreksaanleiding voor burens, bezoekers en voorbijgangers!

Je kunt je tuin aanmelden door een mail te sturen aan info@groenleusden.nl. Je tuin hoeft niet helemaal klaar te zijn als je je aanmeldt. Het is voldoende als je al een eindje op weg bent met de uitvoering van het advies. Als je ook het tuinbordje in je tuin wilt plaatsen is het wel belangrijk dat je tuin zichtbaar is vanaf de openbare weg.

Succes met de uitvoering van het tuinadvies. Samen maken we Leusden groener!

Mogelijk gemaakt door:

Gemeente Leusden

